

Dato : 31.08.2002

Svartype : Med merknad

## **Bostøtten -oppriidding og forankring**

### **Høringsvar fra Finn Thorkildsen**

Jeg benytter meg av anledningen til å komme med et høringssvar på rapporten» Bostøtten - oppriidding og forankring». Jeg avgir svar på vegne av meg selv som privatperson.

Jeg er sosiolog, nå pensjonist og tidligere seksjonssjef i Velferdsetaten i Oslo kommune. Jeg har gjennom mange år jobbet innenfor det boligsosiale felt og hatt ansvaret for blant annet den statlige bostøtteordningen og de kommunale bostøtteordningene i Oslo kommune. Jeg er godt kjent med de utfordringer og muligheter bostøtteordningen representerer i kommunene, og særlig i et storbyperpektiv.

### **Mine kommentarer**

Jeg savner konkrete svar på to grunnleggende spørsmål :

1. Hva skal bostøtte være ?
2. Hvem skal bostøtten være for ?

På side 78 i rapporten skriver utvalget : « Det er mye som tyder på at boligeffekten av bostøtten har blitt mindre med årene»

Det er uten tvil korrekt. Det første man bør ta stilling til er hva bostøtteordningen skal være, jfr mitt spørsmål 1.

**I §1 i Føremål** lov om bostøtte står det at «Føremålet med den statlige bustøtta er å sikre personer med låge inntekter og høge buutgifter ein høveleg bustad» I henhold til formålsparagrafen er bostøtteordningen således et boligpolitisk virkemiddel. Det har også, med noe ulike formuleringer, vært formålet helt siden ordningen i sin nåværende form så dagens lys i 1973. I de senere år har imidlertid ordningen beveget seg fra sitt opprinnelige boligsosiale formål til nærmest å bli en utvidet sosialhjelpsordning. Dette har skjedd gradvis gjennom årene og er ikke nødvendigvis tilsiktet, jf mitt debattinnlegg i Aftenposten 6. februar 2019.

I mine videre kommentarer konsentrerer jeg meg om det som etter min mening er det viktigste å ta fatt i.

Jeg har ingen kommentarer til utvalgets anbefalinger under *Boutgifter* eller *Inntektsgrunnlag*. *Boutgiftstakene* kommenterer jeg i sammenheng med egenandelen.

### **Egenandel**

Jeg er enig med utvalget i at egenandelen bør fastsettes på en annen måte enn i dag, ikke minst for å unngå terskeeffektene (marginaleffektene).

Terskeeffektene i beregningen av egenandelen har i alle år gitt negative effekter, som beskrevet av utvalget. Den progressive delen av beregningen bør nå kunne erstattes med en kurvilineær skala. Det bør det være helt uproblematisk å innføre med dagens heldigitaliserte system. Der er jeg enig med utvalget. Utvalget anbefaler videre en egenandelsberegning som tar utgangspunkt i hvor mye husstanden sitter igjen med til livsopphold etter at skatt og boutgifter er betalt.

Etter min mening vil dette dreie ordningen ytterligere i retning av en slags alternativ sosialhjelpsordning. Å knytte ordningen til livsopphold er for øvrig ingen ny tanke. Tanken har imidlertid tidligere blitt forkastet.

Jeg mener at beregningen av bostøtten fortsatt bør ta utgangspunkt i husstandens boutgifter og inntekt, og ikke disponibel inntekt etter at boutgiftene er betalt.

På side 70 skriver utvalget : « I 2021 hadde 25 prosent av mottakerne null i registrert skattepliktig inntekt. Det kan stilles spørsmål om hvorfor husstander med så lave inntekter skal dekke en minste egenandel av boutgiftene selv ». Jeg vil heller spørre hvorfor søkere med så lave inntekter i det hele tatt skal ha bostøtte. Søkere med null i inntekt vil ikke kunne nyttiggjøre seg støtten i henhold til ordningens formål. Da er det også lite hensiktsmessig at de skal motta bostøtte. Bostøtte bør komme som et tillegg til egen inntekt. Det er utenkelig at bostøtte alene skal kunne gjøre det mulig å opprettholde et boforhold over lengre tid.

**Mitt forslag :** Minste egenandel bør heves til (f.eks) kr 38 000 (tilsvarende ca 18 % av minste alderspensjon for en enslig, eller ca 34 % av G). Dette vil innebære en kraftig økning i forhold til i dag.

Etter min mening vil en betydelig økning av minste egenandel være nødvendig for å kunne målrette ordningen mot de som kan dra nytte av den. En vesentlig økning av bostøttebudsjettet virker i dagens situasjon urealistisk. Da antar jeg at en omfordeling av midlene er eneste reelle mulighet til å bringe ordningen inn på et fornuftig spor.

Minstebeløpet bør gjøres gjeldende for inntekter noe over en enslig minsteytelse. Da bør det vurderes om den lineære opptrappingen kan fjernes. Det man sparer i «bunnen» kan man bruke på «topp». Innsparingen ved å heve minste egenandel kan benyttes til å heve boutgiftstakene og dermed de øvre inntektsgrensene. (Departementet vil kunne regne ut hvor satsene må ligge for at endringene skal være provenynøytrale, noe jeg antar vil være forutsetningen for en omlegging.

Jeg ser imidlertid den politiske utfordringen ved en slik omlegging. Faren er at man gjennom flere år har satt seg i en situasjon hvor man nå har nådd «the point of no return». Å ta noe som helst fra noen som har lite fra før er selvfølgelig problematisk, selv om bortfallet av bostøtten vil bli kompensert i form av sosialhjelp.

En omlegging av egenandelsberegningen som skissert ovenfor vil i imidlertid bety en kraftig opprydding i ordningen, noe som er et av utvalgets mandat. Og ordningen vil etter min mening bli forankret som et boligsosialt virkemiddel. En omlegging, som altså innebærer å omfordele midlene for gjennom det å øke boutgiftstakene og dermed inntektsgrensene uten ekstra kostnader, vil kunne få flere søkere med faste varige inntekter inn i ordningen. Disse vil presumtivt også kunne kvalifisere til startlån. I kombinasjon med bostøtte vil en del av disse antakelig kunne skaffe seg en egen, eid bolig om ønskelig. Dette var mulig for inntil 10- 12 år siden. Etter innstramningen av startlån og reduksjonen av bostøtten har dette i praksis vært umulig.

Jeg støtter derfor utvalgets forslag om å harmonisere og bedre samspillet mellom bostøtten og startlåneordningen.

## **Grupper**

### **Uføretrygdede**

Etter uføretrygdereformen som ble innført i 2015, har det i praksis vært umulig for nye uføre å komme inn i bostøtteordningen. Dette skyldes skatteendringen og

den påfølgende høyere brutto inntekten som ble uføre til del. Disponibel inntekt skulle imidlertid være tilnærmet uendret. Da oppsto den paradoksale situasjon at uføre over natten fikk for høy inntekt til å få bostøtte, selv om altså disponibel var den samme. Dette ble fra politisk hold betegnet som å likestille uføre med andre søkere med samme inntekt.

Tradisjonelt har imidlertid uføre antakelig vært den viktigste målgruppen i kommunenes boligsosiale arbeid, muligens i tillegg til enslige forsørgere. Det har i stor grad vært uføre det har vært mulig for kommunene å hjelpe inn i egen eid bolig ved hjelp av bostøtte og startlån (tidligere etableringslån). Denne muligheten falt i praksis bort ved innføringen av uføretrygdreformen. Etter min mening bør alle alle uføre med (tilnærmet) minsteytelse i utgangspunktet være berettiget til bostøtte.

**Mitt forslag :** En ny særordning for uføre bør utarbeides og gjelde for alle uføretrygdede. (Oslo kommune har for eksempel i en av sine kommunale bostøtteordninger innført en modell der bruttoinntekten for uføre omregnes til «gammel» inntekt).

### **Alderspensjonister**

Også alderspensjonister har tradisjonelt vært en stor og viktig målgruppe i ordningen. Andelen har imidlertid blitt vesentlig redusert de to siste tiårene. Det er en stadig tilbakevendende politisk diskusjon om nivået på alderspensjonene. For noen år tilbake oppsto det en diskusjon om minsteytelsene i alderspensjonen skulle økes, eller om man i stedet burde øke bostøtten. Bostøtten ble det hevdet, er et mer målrettet og treffsikkert virkemiddel enn å øke minstepensjonene for alle. Sistnevnte ville øke pensjonene til også de som ikke hadde behov for det, ble det sagt. Det har overrasket meg at bostøtten i den senere tid ikke har blitt trukket inn i diskusjonen om minstepensjonistene økonomiske kår. Jeg vil anbefale at bostøtten i større grad benyttes som et virkemiddel for å bedre levekårene til pensjonister med lave inntekter og høye bostgifter.

Bostøtte kan brukes til så mangt. Bostøtte kan målrettes inn mot de politikkområder man ønsker å prioritere. Det har blitt vist gang på gang, enten det har vært å bosette bosniske flyktninger på nittitallet, å gjøre det lettere for

kommunene å bosette enslige forsørgere på to tusentallet, eller å kunne bosette enslige, syriske flyktninger i bokollektiv etter 2015.

Bostøtte kan også målrettes inn mot pensjonister med minste pensjonsnivå hvis man skulle ønske det. Det får bli opp til politikerne om det i så fall skal være et supplement eller et alternativ til de siste årenes økning i minstepensjonene.

**Mitt forslag : Bostøtten bør styrkes for alderspensjonister med lave inntekter og høye boutgifter**

Avslutningsvis : Angående utvalgets drøfting i forbindelse med å overføre bostøtteordningen fra staten til kommunene : Dette forslaget støttes ikke.